

boven allen het oordeel toekomt, hem niet toe: anders, meent deze auteur, zoude hij zoovele schrijvers niet kunnen beoordeeld hebben en had hij ons zeker niets dan één of twee essais nagelaten (1).

Maar, was hij geen fanatiek wijsgeer en wilde hij geen dweperij op kerkelijk gebied, dat hij een godsdienstig man was, bewijst niet zoozeer de wijze, waarop hij zich van zijne kerkelijke plichten kweet — waarop hij zich in den strijd met Jurieu beriep — maar veeleer zijn geheele leven en bovenal de wijze, waarop hij het onrecht, hem door de vroede Regeering van Rotterdam aangedaan, wist te dragen.

Zijn scepticisme heeft hem veel kwaad berokkend, maar wat is een meer positief kwaad, «twijfelen of dogmatiseeren»? vraagt Disraeli.

Reeds al te veel ruimte heb ik gevraagd voor den grootsten hoogleeraar der Rotterdamsche Illustre School, of liever voor den eenigen man onder hen, die is blijven voortleven — al is het niet te Rotterdam.

De overigen kunnen binnen een veel kleiner bestek behandeld worden. Zeker is dit het geval met Jurieu (2), met wiens eindelooze twistgeschriften en theologische werken het hier de plaats niet is, den lezer lang bezig te houden.

(1) Sainte-Beuve betreurt het, dat Bayle zich niet langer te Parijs in de letterkundige kringen van dien tijd heeft kunnen bewegen en hij berispt zijn «façon de parler, sinon provinciale, du moins gauloise par plus d'une phrase longue, interminable, à la latine, à la manière du XVIe siècle, à peu près impossible à bien ponctuer.»

(2) In de R. d. V. heet hij altijd Jurieux: vroeger heb ik reeds opgemerkt, dat hij eigenlijk wel Injurieux had mogen heeten. Bayle noemt hem in het bekende artikel van zijn Dictionaire «Jeanne la Papesse», dat geschreven heet om hem te plagen, «un ministre qui n'est pas des plus traitables» en waarlijk niet ten onrechte.